

Tez Özetleri

hazırlayan : NAZMİ KOZAK

SUNUŞ

Anatolia Dergisi'nde, bu sayı ile birlikte turizm konusunda hazırlanmış tezlerinin özetlerine yer vermeye başlıyoruz. Dünya genelinde tez özetlerine yer veren "abstract" dergileri bulunmakta ve yaygın olarak araştırmacılara hizmet sunmaktadırlar. Türkiye'de abstract (öz) dergilerinin bulunmaması bir yana, başlangıcından bu güne hazırlanmış tezlere yer veren bütünlüklü bibliyografyalar bile halâ birkaç bilim dalı dışında oluşturmamıştır. Turizm alanında var olan; bazı örneklerde olduğu gibi "bilimsel hırsızlıklar"ın yapılmasına uygun zemin hazırlayan ilgisizliğin giderilmesine ve araştırmacıların konularını ilgilendiren literatürü izlemelerini kolaylaştırmak amacıyla, bu sayıdan itibaren Anatolia bünyesinde turizm konulu tezlerin özetlerine yer verilecektir. Yayımlanan tez özetlerinde öncelik, içerisinde özet bulunan tezlere ait olacaktır. Özetsiz olan tezlere ancak, yazarı tarafından özet gönderilmesi durumunda yer verilebilecektir. Özetlerin hazırlanması sırasında, YÖK tarafından enstitülere gönderilen TUBİTAK'ın "Öz Hazırlama Kılavuzu"na uyulması tercih edilmelidir. (Tezlerin gönderilmesi durumunda "öz" çıkartma işlemi tarafımızdan da gerçekleştirilmektedir).

Mersin - Silifke Kıyı Şeridi Turizm Gelişmelerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma (Yüksek Lisans Tezi), Berrin SİREL, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, 1988, 24 Şekil, 41 Çizelge, X + 168 Sayfa. (Danışman : Prof. Dr. Güngör UZUN).

Bu araştırma, ülkemizde farklı karakterli alan kullanımları ve özellikle turizm yerleşmeleri açısından hızlı bir gelişme sürecine girmiş Mersin - Silifke kıyı şeridinde sözkonusu alan kullanımlarının birbirleriyle olan etkileşimlerinin ve ortaya çıkan sonuçların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada amaç gereği, turizm kullanımlarının diğer alan kullanımları ile olan ilişkilerine ağırlık kazandırılmıştır. Araştırmada önce, alanda mevcut kullanımların nitelik ve niceliklerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Daha sonra bu alan kullanımlarının birbirleriyle ve turizm kullanımlarıyla olan ilişkileri ve bundan doğan sonuçlar, zarar verenler → oluşturduğu etkiler → zarar görenler üçlemi içerisinde irdelenmiştir. Araştırma sonucunda, çalışma alanında zararlı gelişmelerin önlenmesi ya da azaltılmasını sağlayıcı öneriler getirilmeye çalışılmıştır.

Verimlilik Aracı Olarak Hareket Etüdü ve Otel İşletmelerinde Kullanılması (Nevşehir Dedeman Otelinde Bir Uygulama Çalışması) (Yüksek Lisans Tezi), Meryem AKOĞLAN, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991, 24 Tablo, 18 Şekil, X + 143 Sayfa. (Danışman: Doç. Dr. Doğan Yaşar AYHAN).

İnsanlığın refahı ve işletmelerin başarısında önemli bir rol oynayan verimliliğin artırılması yöntemlerinden birisi; düşük verimliliğe neden olan etmenlerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu konudaki bilimsel yaklaşımın Frederick W. Taylor ile başladığı söylenebilir. Bilim adamları 19. yüzyılın sonlarına doğru, işletmelerdeki düşük verimliliğin nedenlerini araştırma ihtiyacı duymuşlar, bu konuda çeşitli incelemeler ve araştırmalar yapmışlardır. Bu araştırmaların sonucu her geçen gün önemini hissettiren teknikler geliştirilerek uygulamaya koymuşlardır. Bu tekniklerden bir tanesi de iş etüdünün önemli bir bölümünü oluşturan "hareket etüdüdür". Hareket etüdü, bir işin yapılmasındaki gerekli iş kapsamını incelemek suretiyle

verimsizliğe neden olan gereksiz hareketleri ortadan kaldırarak veya azaltarak işletme verimliliğine katkı sağlayan bir analiz tekniğidir. Hareket etüdünde maliyetleri düşürmek ve mevcut iş metodlarını iyileştirmek amaç edinilir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde maliyetleri düşürmek, çalışma yöntemlerini iyileştirmek ve işgücünü eğitmek amacıyla hareket etüdüne önem verilmeye başlanmıştır. Başlangıçta bu teknik daha çok sanayi işletmeleri için bir verimlilik aracı olarak kullanılmakla beraber, günümüzde özellikle ileri ülkelerden çoğunda, bankalar, postaneler, hastaneler, hava yolu işletmeleri gibi kuruluşlarca da başarıyla uygulanmaktadır. Oldukça geniş bir uygulama alanı olan hareket etüdünün otel işletmelerinde uygulanması ve bu konudaki yararlarının ortaya konulmasına 1948 yılında başlanmıştır. Ülkemizde ise otel işletmelerinde bu konunun ele alınması oldukça yenidir. Bu çalışmada hareket etüdünün otel işletmelerinin işgücü verimliliğine olan katkısı ortaya konmaya çalışılmaktadır. Çalışma, hareket etüdü gözlem tekniği ile gerçekleştirilmiştir.

The Country Product and Tourism Image of Turkey in France (Yüksek Lisans Tezi), Deniz GÖKER, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1990, 15 Tablo, VII + 83 sayfa. (Danışman: Doç. Dr. Eser BORAK).

Ülke imajı uluslararası pazarlama ve turist endüstrisi için çok önemli bir kavramdır. Bu alanda, özellikle ürün imajı konusunda birçok araştırma yapılmış olmasına rağmen bu imajı etkileyen etkenler yeteri kadar incelenmemiştir. Aynı şekilde böyle bir etken olarak turist-yerli halk ilişkileri de pek araştırılmamıştır. Çalışmamızın Fransızların Türkiye hakkındaki ülke, ürün ve turistik imajlarını ve bu imajdaki Türkiye'yi görmüş olma veya gelmeyi planlama durumuna göre olası farklılaşmaların kavramlaştırılmayı amaçlamaktadır. Araştırma üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm Fransa'da Türkiye'yi görmemiş ve gelmeyi düşünmeyen kişilerle, ikinci bölüm yine Fransa'da Türkiye'yi bir tatil yeri olarak seçmiş fakat henüz gelmemiş kişilerle, üçüncü bölüm ise Fransa'da Türkiye'yi görmüş kişilerle yürütülmüştür. Çalışma, birinci bölümdeki kişilerle diğerleri arasında, diğerleri çok daha olumlu olmak üzere, önemli değerlendirmeye farklılıklar olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin tatil yeri olarak seçiminin, hakkındaki değerlendirmelerin olumluluğuna ve kişilerin Türkiye hakkındaki bilgi derecesine bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma ayrıca Türkiye'nin gelen turistlere satış sunulan ürünlere bağlı bir ürün imajı olduğunu göstermekte ve Türk ürünlerini satın alma eğiliminin ülkenin ekonomik ve politik görünümüyle bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'nin imajı yaş ve cinsiyete göre belirgin bir farklılık göstermese de, gençler ve kadınlar bazı Türk ürünlerini almaya daha yatkın gözükmektedir. Araştırmamız Fransa'da Türk ürünlerini pazarlayacaklara, ürün menşinden çok özelliklerini vurgulama, Türkiye'yi görmüşlere yönelik pazarlama yöntemleri geliştirme ve Fransız ürünleriyle benzerlikler bulma gibi öneriler getirmektedir. Aynı şekilde turizm pazarlayıcıları, Türkiye'nin tatil yeri olarak, tarihi ve doğal zenginlikleri, Türk insanının sıcaklığı ve Türkiye'yi gören Fransızların memnuniyetleri gibi güçlü özelliklerini vurgulamaktadır.

Türkiye'de Zincir Otellerin Kullandıkları Pazarlama Yaklaşımları ve Personel Alt Sistemi Tarafından Desteklenmesi (Yüksek Lisans Tezi), Meltem FERENDEÇİ, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993, 5 Şekil, XIII + 144 Sayfa. (Danışman: Doç. Dr. Hasan Işın DENER).

Türkiye pazarında şehir zincir oteli kavramı yavaş yavaş daha belirginleşmekte ve otel piyasasındaki rekabet de artmaktadır. Benzer çalışmalar içerisinde olan zincirlerin farklı yaklaşımlar bularak satışlarını artırıp standartlarını korumaları gerekliliğinin sık sık gündeme gelmesi, yeni düşünceler ve arayışlara yol açarken, bizim çalışmamıza da temel oluşturmuştur. Çalışmamız Türkiye'deki şehir otellerinin mevcut rekabet içerisinde alışlagelmiş pazarlama yaklaşımları ile arzu etiketleri hedeflere ulaşamayacaklarını saptadıktan sonra, bu konuya çözüm niteliğindeki

bazı yeni öneriler sunmaktadır. Bu bakımdan herşeyden önce zincir otel yönetimlerinin, organizasyonlarını bir sistem yaklaşımı çerçevesinde değerlendirmeleri gerekmektedir. Otel yönetimlerinin amaçlarına ulaşmakta kullandıkları pazarlama planları da, pazarlama alt sistemi halinde, organizasyon sisteminin entegre bir parçası haline getirilmiştir. Bu entegrasyonu sağlayan en önemli halka ise, yeni bir anlayışla ele alınan personel alt sisteminin "işe alma ve istihdam" işlevleridir. Doğru seçici, doğru seçim, doğru iş tanımı, doğru motivasyon diye adlandırılacak parçalardan oluşan bu işler, personelin pazarlama hedeflerine uyumlu bir biçimde seçilme ve yönetilmelerini amaçlamaktadır. Bu arada hizmet içi eğitim bir destek hizmeti olarak, hedefleri yönünden yeniden düzenlenmelidir. Öte yandan, önerdiğimiz personel yaklaşımının başarılı kullanılabilmesi için organizasyon sistemindeki otel departmanasyonu, pazarlama sorumluluğuna göre yeniden düzenlenmelidir. Bu durumda personel arasındaki iletişim kanalları da yeniden yapılandırılmalıdır. Kurulan bu yeni çerçevede uyum verimliliğini dışsal bir öneme de arttırmak üzere, pazarlama planlarının hazırlanmasında, işgörenlerin aktif katılımını sağlayacak bir "açık sistem modeli" en azından denemelidir. Sonuç olarak çalışmamız, rekabetçi ortamda Türkiye'deki şehir zincir oteli satışlarının, değişik bir yaklaşım olan ve bugüne kadar bu bağlamda düşünülmemiş, personel alt sistemi ile desteklenmiş pazarlama çalışmalarını artırılması yönünde bir öneri getirmiş olmaktadır. Bu önerinin ayrıntılı çalışmalarımız doğrultusunda uygulamaya geçirilmesi halinde şehir zincir otelleri açısından beklenen en önemli değişiklikler, personel devir hızının düşmesi, satışların artması, işgörenin iletişim ağlarının motivasyonu sağlanan biçimde yapılması, standartların düşmesi, müşteri tatmininin artması ve personele yapılan büyük harcamaların özlenen düzeydeki karşılığının alınmasıdır.

Mevsimlik Otel İşletmelerinde Çalışan İşgörenlerin Sorunları ve Güdüleme Kurumları Çerçevesinde Bir Değerlendirme: Bodrum ve Yöresinde Bir Uygulama (Yüksek Lisans Tezi), Nazmi KOZAK, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1991, 27 Tablo, 2 Şekil, X + 105 sayfa. (Danışman: Doç. Dr. Hasan Işın DENER).

Bu çalışmanın amacı, mevsimlik otelerde çalışan alt düzey işgörenlerin niteliklerini, çalışma ve barınma koşullarını ortaya koymak ve elde edilen bulgular, bazı güdüleme kurumları çerçevesinde yorumlamaktır. Bu amaçla, Türkiye'nin en eski turizm merkezlerinden biri olan Bodrum ve yöresinde, turizm belgeli otelerde kota örnekleme yoluyla bir anket uygulanmış ve bu anket için uygun bir soru kağıdı geliştirilmiştir. Anket sonuçlarının değerlendirilmesi ile, bu yöredeki belgeli otelerde çalışan alt düzey işgörenlerin genç yaşlarda yoğunlaştığı, mesleki ve genel eğitimlerinin ülke ortalamalarının üzerinde bulunduğu, çoğunlukla fazla mesai yaptıkları, sosyal haklarının Uluslararası Çalışma Örgütü ve Türk İş Hukuku düzenlemelerine göre yetersiz kaldığı ve barınma koşullarının beklenen düzeyin altında olduğu ortaya çıkmıştır. Bundan başka, deneklerin çoğunun işlerini özel ilişkilerle buldukları ve gelecek yıllarda aynı otele çalışmak üzere tekrar gelmek istemedikleri anlaşılmıştır. Anketin tutum sonuçları ise, işgörenlerin, mesleklerini başkalarına tavsiye etme ve terketme eğilimleri yönünden, eğitimlerinin çalışılan departmanın çalışma ve barınma koşullarının oldukça etkisinde kaldıkları ortaya konmuştur. Bu durumda, elde edilen bulguların güdüleme kurumları açısından bir değerlendirilmesi yapılmıştır. Çok değişkenli analiz uygulamaları, mevsimlik alt düzey işgörenlerin güdülenmelerindeki kuramsallığın, Herzberg'in çift faktör kuramının hipotezlerini doğruladığını ortaya koymuştur.

Turizm Hareketlerinin Bir Yerleşim Biriminde (Belek/Antalya) Sosyal Yapıdaki Değişimlere Etkileri (Doktora Tezi), M. İlhan GÜRKAN, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, 67 Tablo. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR).

Turizm, 20. yüzyılın bir olgusu, sosyal ve ekonomik bir olaydır. Bu derece yaygın olan, günümüz insanlarını ve toplumlarını yakından ilgilendiren

bu olaya sosyoloji de ilgisiz kalmamıştır. Turizm, insan yaşamına ilişkin bir olay olarak görülebileceği gibi, insanların bir toplum içinde birlikte yaşama şeklinin da belirli bir yönünü oluşturan toplumsal bir olay olarak da kabul edilebilir. Bu nedenle, turizm etkinliklerinden kaynaklanan çeşitli olayları sosyoloji kapsamı içerisinde ele almak ve incelemek mümkündür. Turizm olayının insan yaşamındaki önemi kadar, bir bütün olarak toplum açısından da önemi bulunmaktadır. Turizm, toplumları çift yönlü etkileyen dinamik bir olgudur. Turizm hareketleri sosyal yapı değişikliğinden kaynaklanan bir olay olduğu kadar, ülkelerin sosyal yapılarında da önemli değişikliklere neden olabilmektedir. Tezimizde tanımlamaya çalıştığımız konuya da olumsuz değişimlere neden olduğu varsayımıdır. Turizmin sosyal yapılarda ne tür değişimler meydana getirdiği, turizm hareketlerinin Antalya-Belek yerleşim biriminde ne tür değişimlere neden olduğu araştırılmaya çalışılmıştır. Araştırma, tümdengelim metoduyla ele alınmıştır. Kaynak tarama metodu (masa başı çalışması-desk study) ile geniş bir literatür taraması yapılmış ve saha araştırması (anket uygulaması) teknikleri uygulanmıştır. Bu amaçla Belek yerleşim biriminde 225 kişiye anket uygulanarak sonuçlar Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde bilgisayar aracılığıyla test edilmiştir. Çalışmamız sonucu çıkan bulgular, turizm hareketlerinin Belek yerleşim biriminde sosyal yapıyı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Amacımız, mümkün olduğunca, ülkemizin turizm politika ve planlamasında etkili olan otoritelerin dikkatlerini turizm hareketlerinin ekonomik boyutu kadar sosyal boyutunun da önemli olduğu noktasına çekebilme gayret göstermektir.

KKTC'de 1974 Sonrası Meydana Gelen Sosyo-Ekonomik Değişmeler ve Bu Değişim İçerisinde Turizmin Etkileri (Yüksek Lisans Tezi), Mehmet KIRAL, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1995, 37 Tablo. (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR).

Turizm, uluslararası sosyo-ekonomik ilişkilerin devamını sağlayan, insanların yakınlaşmasına ve dünya barışına katkı olan bir olgudur. XXI. yüzyıla yaklaştığımız şu yıllarda dünyada milyonlarca insan değişik amaçlarla, değişik birçok ülkeyi ziyaret etmekte ve bunun neticesinde ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler içerisine girmektedirler. Turizm sayesinde dünyanın çeşitli bölgelerinden insanlar geçici de olsa biraraya gelmekte, farklı kültürel, folklorik ve toplumsal değerlerini karşılıklı olarak tanıma fırsatı bulmaktadır. Turizm olayı ve sosyo-ekonomik ilişkiler süresince toplumlar karşılıklı olarak etkilenmektedirler. Bu etkileşimin derecesi ülkeden ülkeye veya toplumdan topluma farklılıklar göstermektedir. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde bu etkileşim daha belirgindir. Kıbrıs, 1974 sonrası sosyal yapı değişikliğine uğramıştır. Bu değişimde turizm hareketlerinin de payı bulunmaktadır. Kıbrıs'ın yakın geçmişinde, 1974 yılı bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Yapılan bu çalışma ve araştırma neticesinde Kıbrıs'ın ve Kıbrıs Türk halkının 1974 öncesi ile ilgili 1974 sonrası sosyo-ekonomik yapılarında, turizm hareketlerine ve turizm hareketlerinin bu yapı üzerindeki etkilerine ışık tutulmuştur.

Turizmde Yabancı Sermaye Hareketleri (Yüksek Lisans Tezi), Ayşe ALTINTAŞ, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1988, 24 Tablo, VIII + 125 Sayfa.

XX yüzyılda uluslararası bir nitelik kazanan ve gelişmekte olan ülkeler için önemli bir ekonomik girdi haline gelen turizm olayı, Türkiye'de kalkınma planları ile birlikte ele alınmaya başlanmıştır. Bu araştırma, turizm sektörünü, sektörde faaliyet gösteren yabancı yatırımcı ve işletmeciler açısından ele almaktadır ve yabancı sermayeli yatırımların turizm sektörüne ve ülke ekonomisine katkılarını incelemektedir. Araştırma sonuçlarına göre, planlı dönemde başlayan yabancı sermayeli turizm yatırımları, ekonomik ve siyasi istikrarsızlık, bürokrasi gibi nedenlerle 1980'ne kadar çok az miktarda olmuştur. 24 Ocak 1980'de yayımlanan Yabancı Sermaye Çerçeve Karamamesi ile yabancı sermayeli turizm yatırımlarında artış olmuştur.